

XÂY DỰNG NỀN VĂN HÓA VÀ CON NGƯỜI VIỆT NAM PHÁT TRIỂN TOÀN DIỆN TRONG THỜI KỲ ĐỔI MỚI

PGS, TS NGUYỄN DUY BẮC

Phó Giám đốc Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

Tóm tắt: *Xây dựng nền văn hóa và con người Việt Nam phát triển toàn diện là một trong những định hướng lớn của Đảng và Nhà nước Việt Nam, đáp ứng nhu cầu của nhân dân. Trong thời kỳ mới, để thực hiện định hướng trên cần có sự vào cuộc của toàn Đảng, toàn dân, của cả hệ thống chính trị. Bài viết góp phần luận giải một số quan điểm, giải pháp trong xây dựng nền văn hóa và con người Việt Nam phát triển toàn diện trong giai đoạn công nghiệp hóa, hiện đại hóa, chủ động hội nhập quốc tế.*

Từ khóa: *Nền văn hóa; Con người Việt Nam; Phát triển toàn diện.*

Trong quá trình lãnh đạo cách mạng, Đảng Cộng sản Việt Nam luôn đề cao vai trò của văn hóa, coi văn hóa là một trong những lĩnh vực trọng yếu của cách mạng. Nhiều chủ trương, đường lối, chính sách của Đảng, nhiều văn kiện quan trọng về văn hóa được ban hành, như: “Đề cương về văn hóa Việt Nam” (1943), Nghị quyết Trung ương 5 (khóa VIII) về “Xây dựng và phát triển nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc”, Nghị quyết Trung ương 9 (khóa XI) “Về xây dựng và phát triển văn hóa, con người Việt Nam đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững đất nước”, v.v..

Đại hội XII của Đảng đã khẳng định quyết tâm của toàn Đảng, toàn dân, toàn quân ta nhằm đẩy mạnh toàn diện và đồng bộ các giải pháp để tiến hành công cuộc đổi mới, phát triển đất nước nhanh và bền vững, thực hiện thắng lợi mục tiêu “dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh”; vững

bước đi lên chủ nghĩa xã hội (CNXH). Riêng về văn hoá, con người, Đảng yêu cầu: “Các cấp, các ngành phải nhận thức đầy đủ, sâu sắc tầm quan trọng đặc biệt của văn hoá, con người; phải thực hiện có kết quả mục tiêu xây dựng nền văn hoá và con người Việt Nam phát triển toàn diện, hướng đến chân - thiện - mỹ, thấm nhuần tinh thần dân tộc, nhân văn, dân chủ và khoa học; xây dựng văn hoá thực sự trở thành nền tảng tinh thần vững chắc của xã hội; xây dựng con người Việt Nam phát triển toàn diện”¹. Do vậy, có thể khẳng định, văn hóa có vị trí quan trọng trong chiến lược xây dựng và phát triển đất nước, là nền tảng tinh thần của xã hội và cũng là động lực của phát triển. Văn hóa tồn tại trong mọi lĩnh vực của đời sống xã hội, trong kinh tế, chính trị và xét đến cùng, vấn đề văn hóa là vấn đề con người; xây dựng, phát triển văn hóa là xây dựng, phát triển con người.

Để xây dựng văn hóa và con người Việt Nam phát triển toàn diện trong thời kỳ mới, cần có sự vào cuộc của toàn Đảng, toàn dân, của cả hệ thống chính trị. Trong đó, cần quan tâm thực hiện những nhiệm vụ và giải pháp trọng tâm, cấp thiết sau đây:

Một là, xây dựng và phát triển văn hóa gắn với xây dựng và phát triển con người Việt Nam

Nghị quyết số 33-NQ/TW ngày 9-6-2014 Hội nghị Trung ương 9 khóa XI đã nhấn mạnh việc gắn mục tiêu xây dựng văn hóa với xây dựng con người: “*Xây dựng và phát triển văn hóa, con người Việt Nam đáp ứng yêu cầu phát triển đất nước*”. Quan điểm này được Đại hội XII tiếp tục khẳng định, với phương hướng phát triển văn hóa là “*Xây dựng, phát triển văn hóa, con người*”. Đó là chủ trương đúng đắn cả về lý luận và thực tiễn của Đảng, bởi con người vừa là chủ thể sáng tạo ra văn hóa, đồng thời là sản phẩm của chính nền văn hóa do mình sáng tạo ra. Con người là trung tâm của chiến lược phát triển, do đó, nói đến văn hóa là nói đến con người, vì văn hóa là của con người, do con người, vì con người. Cho nên, việc xây dựng, phát triển văn hóa không thể tách rời việc xây dựng, phát triển con người. Qua cách diễn đạt này, Đảng ta khẳng định và nhấn mạnh vấn đề trọng tâm, cốt lõi của xây dựng nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc là xây dựng con người với nhân cách và lối sống tốt đẹp.

Sau hơn 30 năm đổi mới, bên cạnh việc khẳng định *thành tựu to lớn, có ý nghĩa lịch sử*, Đảng ta cũng nhận định: Tình trạng suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống trong Đảng và trong xã hội chưa được ngăn chặn, đẩy lùi. Môi trường văn hóa còn tồn tại những biểu hiện thiếu lành mạnh, ngoại lai, trái với thuần phong mỹ tục; tệ nạn xã hội và một số loại tội phạm có chiều hướng gia tăng, v.v.. Trước tình trạng đó, Đảng ta đã có nhận thức toàn diện hơn về vị trí, vai trò và nhiệm vụ xây dựng, phát triển con người trong xây dựng, phát triển văn hóa. Đại hội

XII xác định phải đặt nhiệm vụ xây dựng con người Việt Nam phát triển toàn diện lên hàng đầu trong các nhiệm vụ khác của văn hóa vì đây là nhiệm vụ quan trọng, có ý nghĩa quyết định đối với sự phát triển văn hoá. Theo đó, phải làm cho chủ thể của nền văn hoá, “phát triển toàn diện phải trở thành một mục tiêu của chiến lược phát triển”². Phát triển văn hóa vì sự hoàn thiện nhân cách con người và xây dựng con người để phát triển văn hóa.

Trong xây dựng văn hóa, trọng tâm là chăm lo xây dựng con người Việt Nam phát triển toàn diện. Trong xây dựng con người, trọng tâm là bồi dưỡng tinh thần yêu nước, lòng tự hào dân tộc, đạo đức, lối sống và nhân cách. Đồng thời, phải xây dựng được hệ giá trị văn hóa và hệ giá trị chuẩn mực của người Việt Nam trong thời đại mới vừa phù hợp với những giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc, vừa phù hợp với những giá trị văn hóa của thời đại. Xây dựng con người Việt Nam với đầy đủ phẩm chất và năng lực, vừa phải mang tính dân tộc, hiện đại, nhân văn; vừa có khả năng đảm nhiệm những trọng trách mới trong quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa (CNH, HĐH), hội nhập quốc tế và bảo vệ Tổ quốc XHCN trong tình hình mới. Đó là những con người Việt Nam phát triển toàn diện về “*nhân cách, đạo đức, trí tuệ, năng lực sáng tạo, thể chất, tâm hồn, trách nhiệm xã hội, nghĩa vụ công dân, ý thức tuân thủ pháp luật*”; có “*hiểu biết sâu sắc, tự hào, tôn vinh lịch sử, văn hóa dân tộc*”; vừa biết “*Khẳng định, tôn vinh cái đúng, cái đẹp, tích cực, cao thượng; nhân rộng các giá trị cao đẹp, nhân văn*”; nhưng cũng phải biết: “*Đấu tranh phê phán, đẩy lùi cái xấu, cái ác, thấp hèn, lạc hậu; chống các quan điểm, hành vi sai trái, tiêu cực ảnh hưởng xấu đến xây dựng nền văn hóa, làm tha hóa con người*”³.

Để thực hiện được mục tiêu đó, cần hướng các hoạt động văn hóa, nghệ thuật, giáo dục, khoa học vào việc xây dựng con người có thể giới quan khoa học, cách mạng, hướng tới chân - thiện - mỹ. Gắn xây dựng, rèn luyện

đạo đức, lối sống với thực hiện quyền con người, quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân. Nâng cao trí lực, bồi dưỡng tri thức cho con người Việt Nam đáp ứng yêu cầu của nền kinh tế thị trường định hướng XHCN và hội nhập quốc tế, của kinh tế tri thức và xã hội học tập. Tạo chuyển biến mạnh mẽ về nhận thức, ý thức tôn trọng pháp luật, mọi người Việt Nam đều hiểu biết sâu sắc, tự hào, tôn vinh lịch sử, văn hóa dân tộc.

Xây dựng và phát huy lối sống “Mỗi người vì mọi người, mọi người vì mỗi người”; hình thành lối sống có ý thức tự trọng, tự chủ, sống và làm việc theo Hiến pháp và pháp luật, bảo vệ môi trường; kết hợp hài hòa tính tích cực cá nhân và tính tích cực xã hội; đề cao trách nhiệm cá nhân đối với bản thân, gia đình và xã hội. Khẳng định, tôn vinh cái đúng, cái tốt đẹp, tích cực, cao thượng; nhân rộng các giá trị cao đẹp, nhân văn.

Tăng cường giáo dục nghệ thuật, nâng cao năng lực cảm thụ thẩm mỹ cho nhân dân, đặc biệt là thanh, thiếu niên. Phát huy vai trò của văn học - nghệ thuật trong việc bồi dưỡng tâm hồn, tình cảm của con người. Bảo đảm quyền hưởng thụ và sáng tạo văn hóa của mỗi người dân và của cộng đồng. Nâng cao thể lực, tầm vóc con người Việt Nam, gắn giáo dục thể chất với giáo dục tri thức, đạo đức, kỹ năng sống, đáp ứng yêu cầu xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam XHCN.

Hai là, làm tốt công tác tuyên truyền, phổ biến các giá trị văn hóa song song với việc tập trung sức sáng tạo văn hóa của đội ngũ trí thức, các nhà văn hóa và nhân dân

Đẩy mạnh việc truyền bá, phổ biến ngày càng nhiều hơn những giá trị văn hóa thâm nhuần tinh thần dân tộc, nhân văn, dân chủ, khoa học và cách mạng; làm cho những giá trị ấy thấm sâu vào mọi lĩnh vực của đời sống xã hội, vào mỗi gia đình và mỗi con người, trở thành tâm lý và tập quán tiến bộ, văn minh. Cùng với đó, tập trung sức sáng tạo văn hóa, tiếp tục làm giàu văn hóa dân tộc qua việc khai thác mạnh mẽ tiềm năng sáng tạo văn hóa của đội ngũ trí thức, các nhà văn

hóa và nhân dân. Bên cạnh đó, cần có sự tiếp thu tinh hoa văn hóa nhân loại, biến đổi chúng cho phù hợp với đặc điểm riêng của mình hoặc kết hợp với các yếu tố văn hóa truyền thống để làm giàu văn hóa truyền thống. Đó cũng là một hình thức sáng tạo văn hóa.

Tinh thần chung của các quan điểm, chính sách, biện pháp là phải bảo đảm những điều kiện để các nhà văn hóa làm tốt vai trò xã hội và chức năng cao cả của mình là sáng tạo, truyền bá, phổ biến những giá trị văn hóa dân tộc, dân chủ, nhân văn, khoa học, cách mạng. Đảng khuyến khích và tạo điều kiện cho các nhà hoạt động văn hóa tìm tòi, sáng tạo; bảo đảm tự do sáng tạo, tự do dân chủ cá nhân đi đôi với nêu cao trách nhiệm công dân, trách nhiệm xã hội của các nhà văn hóa đối với Tổ quốc, nhân dân và CNXH. Trân trọng nhân cách, tài năng, sự độc đáo của các nhà hoạt động văn hóa; chu đáo, tế nhị, chân tình trong quan hệ đối xử, có cách làm việc thích hợp với từng cá tính sáng tạo nhằm có nhiều sáng tạo văn hóa có giá trị cao về tư tưởng và nghệ thuật.

Tiếp tục đẩy mạnh thực hiện chủ trương xã hội hoá văn hoá. Vận động, tổ chức cho mọi người dân tham gia sáng tạo, phổ biến, truyền bá những giá trị văn hóa tốt đẹp. Huy động tiềm lực xã hội cho sự nghiệp phát triển văn hóa. Chủ động có kế hoạch, chính sách, cơ chế phát triển văn hóa phù hợp đi đôi với quản lý tốt nhằm tạo điều kiện cho văn hóa nước nhà phát triển vững chắc và đúng hướng. Cùng cố và tăng cường hiệu quả hoạt động của các cơ quan quản lý và cơ quan thực thi quyền tác giả từ Trung ương đến địa phương. Thực hiện đầy đủ quyền sở hữu trí tuệ, khản trương có các chế độ, thù lao bảo đảm cho những người hoạt động văn hóa có thể sống và sáng tạo, cống hiến.

Tập trung “*Xây dựng môi trường văn hóa lành mạnh, phù hợp với bối cảnh phát triển kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế*”. Xây dựng môi trường văn hóa, đời sống văn hoá lành mạnh trong hệ thống chính trị, trong mỗi địa phương, trong từng cộng đồng làng, bản, khu phố, cơ quan, đơn vị, doanh nghiệp, khu

công nghiệp và mỗi gia đình, góp phần giáo dục, rèn luyện con người về nhân cách, đạo đức, lối sống⁷⁴. Phát triển sự nghiệp văn học nghệ thuật, giáo dục - đào tạo và khoa học - công nghệ. Phát triển đi đôi với quản lý tốt hệ thống thông tin đại chúng. Củng cố, xây dựng và hoàn thiện thể chế, chế định pháp lý và thiết chế văn hóa bảo đảm xây dựng và phát triển văn hóa, con người trong thời kỳ đẩy mạnh CNH, HĐH và hội nhập quốc tế.

Phát triển công nghiệp văn hóa đi đôi với xây dựng, hoàn thiện thị trường dịch vụ và sản phẩm văn hoá. Có cơ chế khuyến khích đầu tư cơ sở vật chất, trang thiết bị kỹ thuật và công nghệ tiên tiến để nâng cao chất lượng sản phẩm dịch vụ văn hoá. Tạo thuận lợi cho các doanh nghiệp văn hoá, văn nghệ, thể thao, du lịch, thu hút các nguồn lực xã hội để phát triển. Đổi mới, hoàn thiện thể chế, tạo môi trường pháp lý thuận lợi để xây dựng, phát triển thị trường dịch vụ, sản phẩm văn hoá lành mạnh. Phát triển công nghiệp văn hóa nhằm khai thác và phát huy những tiềm năng và giá trị đặc sắc của văn hóa Việt Nam; khuyến khích xuất khẩu sản phẩm văn hóa, góp phần quảng bá văn hóa Việt Nam ra thế giới. Nâng cao ý thức thực thi các quy định pháp luật về quyền tác giả và các quyền liên quan trong toàn xã hội.

Chú trọng chăm lo xây dựng văn hóa trong Đảng, trong các cơ quan nhà nước và các đoàn thể; coi đây là nhân tố quan trọng để xây dựng và phát triển văn hóa và xây dựng hệ thống chính trị trong sạch, vững mạnh. “Phải coi trọng xây dựng văn hóa từ trong Đảng, trong bộ máy nhà nước, mà nội dung quan trọng là học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh. Văn hóa, đạo đức và lối sống lành mạnh phải được thể hiện trước hết trong mọi tổ chức Đảng, Nhà nước, đoàn thể, trong cán bộ, công chức, viên chức nhà nước, trong từng đảng viên, hội viên. Sự gương mẫu của mỗi cán bộ, đảng viên là yêu cầu quan trọng trong công tác lãnh đạo của Đảng”⁷⁵. Phải tập trung: “Xây dựng Đảng trong sạch, vững mạnh về

chính trị, tư tưởng, tổ chức và đạo đức. Tiếp tục đẩy mạnh việc học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh, coi đó là công việc thường xuyên của các tổ chức đảng, các cấp chính quyền, các tổ chức chính trị - xã hội, địa phương, đơn vị”⁷⁶.

Nêu cao vai trò tiên phong gương mẫu của đội ngũ cán bộ, đảng viên, phát huy tinh thần trách nhiệm của các tổ chức, cơ quan, đơn vị, địa phương và của nhân dân; thực hiện thắng lợi nhiệm vụ phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội, củng cố quốc phòng, an ninh, bảo vệ vững chắc an ninh chính trị và văn hóa. Thường xuyên quan tâm xây dựng văn hoá trong chính trị và văn hoá trong kinh tế. Xây dựng văn hoá doanh nghiệp, văn hoá doanh nhân với ý thức tôn trọng, chấp hành pháp luật, giữ chữ tín, cạnh tranh lành mạnh, vì sự phát triển bền vững của doanh nghiệp và đất nước, v.v..

Từ sự gương mẫu, tiên phong về mọi mặt của cán bộ đảng viên và tổ chức Đảng để lãnh đạo toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa, phát triển sâu rộng và nâng cao chất lượng nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc, xây dựng con người Việt Nam phát triển toàn diện.

Phát huy tài năng, tâm huyết của trí thức, văn nghệ sĩ người Việt Nam ở nước ngoài trong việc tham gia phát triển văn hóa của đất nước, trở thành cầu nối quảng bá hình ảnh đất nước, văn hóa và con người Việt Nam. Chú trọng truyền bá văn hóa Việt Nam, dạy tiếng Việt cho người Việt Nam ở nước ngoài và người nước ngoài ở Việt Nam.

Ba là, không ngừng bảo vệ và phát triển nền tảng tư tưởng của Đảng, kiên quyết đấu tranh chống các quan điểm lệch lạc, sai trái, thù địch

Thực tiễn cách mạng Việt Nam gần 90 năm qua, đặc biệt những thành tựu to lớn của công cuộc đổi mới đất nước, dưới sự lãnh đạo của Đảng cho thấy, chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh đã được vận dụng và phát triển sáng tạo, ngày càng chứng tỏ giá trị bền vững làm nền tảng tư tưởng, kim chỉ nam cho hành động của Đảng và của

cách mạng nước ta; là nhân tố hàng đầu bảo đảm đời sống tinh thần xã hội phát triển đúng hướng, bảo đảm độc lập dân tộc gắn liền với CNXH. “Nhìn một cách tổng thể, trong suốt quá trình xây dựng, chiến đấu, trưởng thành và lãnh đạo cách mạng... Đảng ta luôn giữ vững bản lĩnh chính trị, bản chất cách mạng và khoa học; kiên định chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, mục tiêu độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội; thường xuyên tự đổi mới, tự chỉnh đốn và ngày càng lớn mạnh”⁷. Sự nghiệp đổi mới, xây dựng và phát triển toàn diện đất nước nói chung, xây dựng và phát triển nền văn hóa, con người Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc nói riêng, đòi hỏi phải nắm vững và kiên định chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh; bổ sung, phát triển và tích cực phổ biến, truyền bá chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh; làm cho chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh giữ vai trò chủ đạo trong đời sống tinh thần của xã hội. Vấn đề quan trọng là phải làm cho nền tảng chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh (định hướng XHCN; lý tưởng độc lập dân tộc gắn liền với CNXH, mục tiêu “dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh, v.v..) thấm sâu (và thể hiện) trong mọi chủ trương, chính sách và mọi hoạt động chính trị, kinh tế, văn hoá, xã hội, biến thành nguồn lực nội sinh quan trọng nhất của phát triển. Kiên quyết đấu tranh chống các quan điểm lệch lạc, sai trái, thù địch đối với chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh; sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam và mục tiêu độc lập dân tộc gắn liền với CNXH mà Đảng và nhân dân ta đã lựa chọn.

Bốn là, tiếp tục đẩy mạnh sự nghiệp xây dựng nền văn hóa tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc

Nghị quyết Trung ương 5 khóa VIII khẳng định: “Nền văn hóa mà chúng ta xây dựng là nền văn hóa tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc. Tiên tiến là yêu nước và tiến bộ mà nội dung cốt lõi là lý tưởng độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội theo chủ nghĩa Mác - Lênin,

tư tưởng Hồ Chí Minh, nhằm mục tiêu tất cả vì con người, vì hạnh phúc và sự phát triển phong phú, tự do, toàn diện của con người trong mối quan hệ hài hòa giữa cá nhân và cộng đồng, giữa xã hội và tự nhiên”⁸. Nền văn hóa ấy một mặt kế thừa, phát huy các giá trị văn hoá truyền thống và cách mạng, bản sắc văn hóa dân tộc; mặt khác chủ động hội nhập quốc tế về văn hoá, tiếp thu tinh hoa văn hoá nhân loại.

Trong bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế, giao lưu, tiếp biến văn hóa diễn ra trên mọi phương diện, tạo nhiều cơ hội nhưng cũng không ít thách thức với nền văn hóa nước nhà. Trong quá trình này, “Chúng ta có dịp tiếp xúc rộng rãi với những thành tựu văn hoá nhân loại, đồng thời giới thiệu với nhân dân các nước những giá trị tốt đẹp, độc đáo của văn hoá Việt Nam”⁹. Tuy nhiên, xu hướng đồng hóa văn hóa đang có nguy cơ làm lu mờ bản sắc, nét riêng biệt văn hóa của các quốc gia. Nói cách khác, khuynh hướng phổ biến các mô - típ văn hoá chung toàn cầu có thể sẽ dẫn đến “đồng nhất” các giá trị văn hoá, xoá bỏ sự khác biệt về văn hoá giữa các quốc gia dân tộc, giữa các vùng, các khu vực, làm nghèo sự đa dạng văn hoá nhân loại. Sự đồng nhất các hệ thống giá trị và truyền thống sẽ dẫn đến tự xoá bỏ ý thức dân tộc, đe dọa làm cạn kiệt khả năng sáng tạo của các nền văn hoá - nhân tố được coi là quan trọng hơn cả đối với sự tồn tại lâu dài của các dân tộc và nhân loại. UNESCO đã cảnh báo: “Xu hướng toàn cầu hoá có thể gây phương hại tới tính sáng tạo và đa văn hoá của thế giới, tạo ra sự đồng nhất nghèo nàn về văn hoá”¹⁰. Vì vậy, UNESCO đã thông qua *Công ước về Đa dạng văn hoá* nhằm giữ gìn đặc tính riêng về văn hoá của các dân tộc trong bối cảnh toàn cầu hoá hiện nay.

Trong điều kiện toàn cầu hoá, cách mạng khoa học và công nghệ phát triển như vũ bão, đang đặt chúng ta trước yêu cầu cấp thiết là vừa phải phát triển mạnh mẽ nền văn hoá dân tộc, vừa phải bảo vệ bản sắc văn hoá dân tộc, nhất là các giá trị văn hoá truyền thống và

cách mạng. Mở rộng giao lưu với bên ngoài, chúng ta phải đứng vững trên cơ sở văn hoá dân tộc, đường lối quan điểm của Đảng để có sự cân nhắc, lựa chọn tiếp thu những cái tốt, cái đúng, cái đẹp, nhân văn, tiến bộ, phù hợp với điều kiện lịch sử, truyền thống văn hoá dân tộc, phù hợp với nền tảng tinh thần của chế độ XHCN. Chúng ta không thể hội nhập bằng bất cứ giá nào mà cố gắng phấn đấu để hội nhập và phát triển mà không làm xói mòn, suy giảm các giá trị văn hoá truyền thống và cách mạng, không làm mai một bản sắc dân tộc. Theo đó cần:

Một là, bảo vệ và phát huy “những giá trị bền vững, những tinh hoa của cộng đồng các dân tộc Việt Nam được vun đắp nên qua lịch sử hàng ngàn năm đấu tranh dựng nước và giữ nước. Đó là lòng yêu nước nồng nàn, ý chí tự cường dân tộc, tinh thần đoàn kết, ý thức cộng đồng gắn kết cá nhân - gia đình - làng xã - Tổ quốc; lòng nhân ái, khoan dung, trọng nghĩa tình, đạo lý; đức tính cần cù, sáng tạo trong lao động; sự tinh tế trong ứng xử, tính giản dị trong lối sống... các hình thức biểu hiện mang tính dân tộc độc đáo”¹¹.

Hai là, “Bảo tồn và phát huy các di sản văn hóa - tài sản vô giá, gắn kết cộng đồng dân tộc, là cốt lõi của bản sắc dân tộc, cơ sở để sáng tạo những giá trị mới và giao lưu văn hóa... coi trọng bảo tồn, kế thừa, phát huy những giá trị văn hóa truyền thống (bác học và dân gian), văn hóa cách mạng, bao gồm cả văn hóa vật thể và phi vật thể. Nghiên cứu và giáo dục sâu rộng những đạo lý dân tộc tốt đẹp do cha ông để lại”¹².

Ba là, chủ động chống các phong tục, tập quán, lề thói cũ lạc hậu, lỗi thời. Cần có cơ chế, chính sách để giải quyết hợp lý, hài hòa giữa bảo tồn, phát huy di sản văn hóa với phát triển kinh tế - xã hội. Bảo tồn, tôn tạo các di tích lịch sử - văn hóa tiêu biểu, phục vụ giáo dục truyền thống và phát triển kinh tế; gắn kết bảo tồn, phát huy di sản văn hóa với phát triển kinh tế, du lịch, dịch vụ. Phục hồi và bảo tồn một số loại hình nghệ thuật

truyền thống có nguy cơ mai một. Phát huy các di sản văn hoá được UNESCO công nhận, góp phần quảng bá hình ảnh đất nước và con người Việt Nam. Phát triển đi đôi với giữ gìn sự trong sáng của tiếng Việt; khắc phục tình trạng lạm dụng tiếng nước ngoài. Giữ gìn và phát huy di sản văn hóa các dân tộc thiểu số, nhất là tiếng nói, chữ viết, trang phục, lễ hội truyền thống; các giá trị văn hóa tích cực trong tôn giáo, tín ngưỡng.

Bốn là, mở rộng giao lưu quốc tế. “Chủ động hội nhập quốc tế về văn hoá, tiếp thu tinh hoa văn hoá nhân loại. Chủ động mở rộng hợp tác văn hóa với các nước, thực hiện đa dạng các hình thức văn hóa đối ngoại, đưa các quan hệ quốc tế về văn hóa đi vào chiều sâu, đạt hiệu quả thiết thực; tiếp nhận có chọn lọc tinh hoa văn hóa thế giới, làm phong phú thêm văn hóa dân tộc. Chủ động đón nhận cơ hội phát triển, vượt qua các thách thức để giữ gìn, hoàn thiện bản sắc văn hóa dân tộc; hạn chế, khắc phục những ảnh hưởng tiêu cực, mặt trái của toàn cầu hóa về văn hóa”¹³ □

1, 2, 3, 4, 6, 13 Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Văn phòng Trung ương Đảng, H., 2016, tr.28-29; 126; 126-127; 127-128; 202; 130-131.

⁵ Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Hội nghị lần thứ 9 Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI*, Văn phòng Trung ương Đảng, H., 2014, tr.59.

⁷ Đảng Cộng sản Việt Nam, *Nghị quyết Hội nghị lần thứ 4 Ban chấp hành Trung ương khóa XII*. Nguồn: <http://www.dangcongsan.vn>.

8, 9, 11, 12, Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Hội nghị lần thứ năm Ban Chấp hành Trung ương khóa VIII*, Nxb. CTQG, H., 1998, tr.45; 45; 56; 63.

¹⁰ Dẫn theo Báo Nhân dân, ngày 4-4-1998.